

תורה אור • מגילת אסתר • מאמר 10

וקבל היהודים את אשר החלו לעשות

”והיהודים קיבלו את מה שהחלו לעשות”

את מה שישראל החלו בסיני — המשכת אור אין סוף לתוך הכלים של התורה
והמצוות — הם השלימו בימי המן, כאשר שנה של מסירות נפש הביאה אותם
לביטול של הודאה ולקבלת התורה בשלמות.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/10](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/10)

הנקודה

את מה שישראל החלו בסיני – המשכת אור אין סוף לתוך הכלים של התורה והמצוות – הם השלימו בימי המן, כאשר שנה של מסירות נפש הביאה אותם לביטול של הודאה ולקבלת התורה בשלמות.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

במגילת אסתר ט, כג נאמר שהיהודים "קיבלו את מה שהחלו לעשות": ההתחלה הייתה בסיני, וההשלמה נעשתה בימי המן. תחילה שואל אדמו"ר הזקן מה הוסיפה נתינת התורה, אם אברהם כבר קיים את התורה. אהבתו של אברהם הייתה ביטול שנבע מההתבוננות בכך שכל העולמות אינם אלא "שמו" של הקב"ה; הנשמה יכולה להכיל אהבה כזאת רק בבחינת "רצוא ושוב", ושורש נשמתו הנשגב של אברהם אינו מצוי אצל כל אחד. תרי"ג המצוות מעניקות לכל יהודי את הרצוא והשוב הזה: הן איברי המלך, כלים לאור אין סוף. האור מתגלה רק באמצעות כלי, כשם שאש זקוקה לפתילה, ובשורשו הכלי נעלה מן האור; לכן נאמר "נעשה ונשמע". "לבוש מלכות" ו"סוס" בימי המן נעשים לתורה ולמצוות הנמשכות באמצעות ביטול, המעלה את האדם מעל הסטרא אחרא והופכת אותה. בסיני רק החלה המשכה זו. בימי המן, במשך שנה שלמה, היו יהודים שהיו יכולים להציל את עצמם אילו נטשו את אמונתם, אך היו מוכנים למסור את נפשם; באמצעות מסירות נפש זו, שהיא הודאה בה' שלמעלה מהבנה, הם קיבלו את התורה בשלמות.

מבנה

1	התחלה בסיני, השלמה בימי המן	11
"החלו" ו"קיבלו" שבפסוק, והשאלה: מה הוסיפה נתינת התורה, אם אברהם קיים את התורה עוד לפני שניתנה?		
2	הרצוא והשוב של אברהם	11-3
אהבתו של אברהם הייתה ביטול שנבע מההתבוננות בכך שהעולמות, אפילו סובב, אינם אלא "שמו" של הקב"ה; הנשמה יכולה להכיל זאת רק בבחינת רצוא ושוב, עד לעתיד לבוא.		
3	המצוות ככלים	11-4-8
רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה מעניקות לכולם רצוא ושוב; הן איברי המלך, כלים לאור אין סוף, והאור מתגלה רק באמצעות כלי, ששורשו נעלה יותר.		
4	אברהם והתורה	11-9
אברהם קיים את התורה ככלי לאורה, אך המצוות עצמן, ששורשן נעלה יותר, ניתנו רק בסיני.		
5	הלבוש והסוס	11-10-12
לבוש המלכות הוא התורה והמצוות; הסוס שממשיך אותן הוא הביטול, שמעלה תחילה את האדם אל מעבר להישג ידה של הסטרא אחרא.		
6	הכנעה והפיכה	11-13-15
הביטול הנמשך למטה הופך את המדות, כדרך שה"אם" מנקה את בנה; הוא מביא ישועה, את הלבוש הניתן באמצעות מיכאל, ואת הכרות הקדושים על הצדיקים.		

בסיני החלה ההמשכה בהדרגה; בימי המן, שנה של מסירות נפש — ביטול של הודאה — הביאה את הקבלה לשלמות.

מו ש ג י ם

רצוא ושוב רצוא ושוב

ההתעוררות של הנשמה לעלות אל ה' וחזרתה. אלה היו "הלוך ונסוע" של אברהם; באמצעות המצוות הם פתוחים לכולם: רצוא במצוות עשה ושוב במצוות לא תעשה.

ביטול ביטול

הנחת תחושת העצמי של האדם מול ה'. כאן הביטול הוא ה"סוס" שממשיך את האור אל המצוות, מעלה את האדם אל מעבר להישג ידה של הסטרא אחרא והופך אותה.

כלי ואור כלי ואור

האור מתגלה רק באמצעות כלי, כשם שאש מתגלה רק באמצעות פתילה. המצוות שמקיימים בפועל הן הכלים, ובשורשן הכלים נעלים מן האור.

אבר מ"ה אבר מ"ה

משחק על שמו של אברהם: "אבר מ"ה", כלי לחכמה — כוח ה"מה" — שהפך את נשמתו למרכבה לאור התורה.

הודאה הודאה

בשונה מכרכה, שהיא גילוי, הודאה מופנית אל אור אין סוף עצמו, שלמעלה מכל תפיסה. השם יהודים קשור לכך, והיא ביטול מוחלט.

מסירות נפש מסירות נפש

הקדשה מוחלטת של האדם לה'. בימי המן הייתה זו נכונות של שנה שלמה למסור את הנפש ולא לנטוש את האמונה, והיא הביאה לקבלת התורה בשלמות.

קטע 1 • 11

התחלה בסיני, השלמה בימי המן

1 וקבל היהודים¹ את אשר החלו לעשות. פ"י החלו במתן תורה שאמרו נעשה ונשמע² ואז היתה עדיין נקרא³ [נקראת] בשם התחלה.

"והיהודים קיבלו את אשר החלו לעשות". פירוש הדבר: הם החלו במתן תורה, כשאמרו "נעשה ונשמע", ובאותה שעה הדבר עדיין נקרא "התחלה".

המאמר פותח בפסוק מאסתר ט, כג: "היהודים קיבלו את אשר החלו לעשות". אדמו"ר הזקן מפרש שהמילים "החלו לעשות" מצביעות על מעמד הר סיני: כשישראל אמרו "נעשה ונשמע", הם החלו לקבל את התורה, אך קבלה זו הייתה עדיין רק התחלה.

אבל בימי המן וקבל היהודים וגו'. קבלה גמורה.⁴ ולהבין זה צריך להבין ענין מתן תורה שניתנה לישראל.

אבל בימי המן נאמר: "והיהודים קיבלו" וגו' — קבלה שלמה. כדי להבין זאת, צריך להבין את עניינו של מתן תורה שניתנה לישראל.

לעומת זאת, בימי המן נאמר "היהודים קיבלו": זו הייתה קבלה שלמה. כדי להבין מה הושלם אז, יש להבין תחילה מה היה עניינו של מתן תורה עצמו.

והלא אברהם אבינו ע"ה [עליו השלום] קיים את כל התורה⁵ עד שלא ניתנה⁶ ומה זו מעלת נתינתה:⁷

והרי אברהם אבינו עליו השלום קיים את כל התורה עוד לפני שניתנה; אם כן, מה היתרון בכך שניתנה?

זו השאלה העומדת ביסוד הדברים: כפי שנאמר במשנה בסוף מסכת קידושין, אברהם קיים את כל התורה עוד לפני שניתנה. אם אפשר היה לקיים את התורה בלי שתינתן, מה הוסיף מתן תורה בסיני?

קטע 2 • 21-3

הרצוא והשוב של אברהם

2 אך הנה מעלת אברהם אבינו ע"ה [עליו השלום] שהיה הלוח ונסוע.^{8,9} דהיינו שהיה בבחי' רצוא ושוב¹⁰ כשביל שהיתה מדתו מדת האהבה בבחינת בטול אליו ית' כי אברהם אבר מ"ה [שם מ"ה]¹¹ כו'.

אולם מעלתו של אברהם אבינו עליו השלום הייתה בכך שהיה "הלוח ונסוע"; כלומר, הוא היה בבחינת רצוא ושוב, משום שמידתו הייתה מדת האהבה, בבחינת בטול אליו יתברך, שהרי אברהם הוא אבר מ"ה, וכו'.

התשובה מתחילה באברהם. בראשית יב, ט נאמר שהוא הלך "הלוח ונסוע", ואדמו"ר הזקן מזהה זאת עם "רצוא ושוב" (יחזקאל א, יד) — נשמתו של האדם נמשכת אל ה' ושבח. הדבר נבע ממידת האהבה שלו, אהבה שיש בה בטול; בשמו, אברהם, נרמז "אבר מ"ה", כלי לחכמה, הנקראת כוח מ"ה.

ובטול זה הוא ע"י ההתבוננות¹² כמ"ש יהללו את שם¹³ ה' כו' בחינת שם בלבד שאינו מערך עצמותו ומהותו כו'.

וביטול זה בא באמצעות התבוננות, כמו שנאמר: "יהללו את שם ה'", וכו' — בחינת שם בלבד, שאינה בערך עצמותו ומהותו, וכו'.

הביטול הזה נובע מהתבוננות. בתהילים קמח נקראת הבריאה "להלל את שם ה'": הבריאה קשורה רק ל"שמו", שאין לו כל השוואה לעצמותו ומהותו.

כי הוא דהיינו עצמותו ומהותו ית' צוה ונבראו¹⁴ שלא שייך עליו ית' לומר שברא את העולמות כנ"ל. שהרי "הוא" — כלומר, עצמותו ומהותו יתברך — "ציווה ונבראו"; אין שייך לומר עליו יתברך שהוא ברא את העולמות, כפי שנתבאר לעיל.

המילים הבאות לקוחות מתהילים קמח, ה: "כי הוא ציווה ונבראו". אדמו"ר הזקן מפרש את "הוא" כעצמותו ממש של ה': על העצמות אי אפשר לומר אפילו שהיא "בראה" את העולמות.

כי לשון ברא¹⁵ משמע שיש כח הפועל בנפעל¹⁶ ולא שייך זה אלא בשמותיו ית' כמ"ש בראשית ברא אלהים¹⁷ הוא שמותיו של¹⁸ הקב"ה.

שהרי לשון "ברא" משמעה שכוח הפועל נמצא בנפעל, ודבר זה שייך רק בשמותיו יתברך, כמו שנאמר: "בראשית ברא אלקים" — כלומר, שמותיו של הקדוש ברוך הוא.

האמירה שמשוהו "נברא" משמעה שכוחו של היוצר נמצא בדבר שיצר. הדבר שייך רק לשמותיו של ה'; לכן נאמר בתורה "בראשית ברא אלקים" — אלקים, שהוא שם, הוא הבורא.

אבל עצמותו ומהותו כביכול הוא רק כאלו צוה ונבראו ממילא שאין להם ערך ויחוס כלל אליו ית' אבל ביחס לעצמותו ומהותו, כביכול, הרי זה רק כאילו "ציווה ונבראו" מאליהם, שכן אין להם כל ערך או קשר אליו יתברך.

ביחס לעצמותו, העולמות באים לעולם כאילו נוצרו מאליהם, מכוח ציוויו בלבד, שכן אין להם כל השוואה או קשר אליו.

כי נשגב שמו לבדו.¹⁹ פ"י אפילו בחינת נשגב. דהיינו בחי' סובב כל עלמין אינו אלא בחינת שמו לבדו. שהרי "נשגב שמו לבדו". פירוש הדבר: אפילו בחינת "נשגב" — כלומר, בחינת סובב כל עלמין — אינה אלא בחינת "שמו לבדו".

בתהילים קמח, יג נאמר: "נשגב שמו לבדו". אדמו"ר הזקן מפרש שגם מה שנקרא "נשגב" — סובב כל עלמין, שלמעלה מהעולמות — אינו אלא "שמו" ביחס לעצמותו.

3 ואי לזאת תתבטל אליו ית' הנפש בבחי' בטול באור אי"ס ב"ה ממש שאין כח בנפש להכיל את אור האהבה זו כי אם בבחי' רצוא ושוב²⁰ וזו היתה מעלת ומדרגת אברהם הלך ונסוע.

לכן הנפש מתבטלת אליו ית' בביטול באור אין סוף ממש, שכן אין בכוחה להכיל את אור האהבה הזאת אלא בבחינת "רצוא ושוב". וזוהי מעלתו ומדרגתו של אברהם: "הלך ונסוע".

בהתבוננות זו הנפש מתבטלת באור אין סוף עצמו. אך שום נפש אינה יכולה להכיל אהבה כזאת באופן יציב, ולכן היא מופיעה כ"רצוא ושוב" – התעוררות עזה לעבר ה' וחזרה. זו הייתה מדרגתו של אברהם: "הלך ונסוע".

אך לעתיד לבא כתיב כי עין בעין יראו²¹ לפי שאז נאמר בבכי יבאו שהבכיה היא

אבל על העתיד לבוא נאמר: "כי עין בעין יראו", ועל אותו זמן נאמר: "בבכי יבואו"; שכן הבכי הוא

לעתיד לבוא יהיה הדבר אחרת. אז "עין בעין יראו" (ישעיהו נב, ח), ועל אותו זמן אומר ירמיהו: "בבכי יבואו" (ירמיהו לא, ט).

מחמת קבלת השמחה הגדולה²² ורוב התענוג המתגלה למעלה מעלה מאשר תוכל הנפש שאת²³ שלכן הוא בוכה ומוריד דמעות לפי שאין מעצור בבחי' כלי וגבול כנודע:

מחמת קבלת השמחה הגדולה ורוב התענוג המתגלים למעלה, הרבה מעבר למה שהנפש יכולה לשאת. לכן האדם בוכה ומוריד דמעות, מפני שאין מעצור מצד בחינת הכלי והגבול, כידוע.

הבכי יבוא מתוך השמחה והתענוג שיתגלו בעוצמה העולה בהרבה על מה שהנפש יכולה לשאת. מכיוון שאין כלי או גבול שיבלמו אותם, הם גואים ומתפרצים בדמעות.

קטע 3 • 41-8

המצוות ככלים

4 והנה מעלת אברהם היתה גדולה מאד מצד שרש נשמתו²⁴ ולא כל האדם זוכה לזה. לכך נתנה התורה רמ"ח מ"ע [מצות עשה] ושס"ה לא תעשה שהן הן בחי' רצוא ושוב²⁵.

מעלתו של אברהם הייתה גדולה מאוד בזכות שורש נשמתו, ולא כל אדם זוכה לכך. משום כך ניתנה התורה, הכוללת רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, שהן עצמן בחינת "רצוא ושוב".

אברהם הגיע לכך בזכות השורש הנעלה של נשמתו, שלא כל אדם זוכה לו. לכן ניתנה התורה עם רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה: הן עצמן "רצוא ושוב", והן פתוחות לפני כל אדם.

רצוא במצות עשה. ושוב במצות לא תעשה. כי המצות הן כלים לאור אי"ס ב"ה המלוכש בהם.

ה"רצוא" הוא במצוות עשה, וה"שוב" במצוות לא תעשה. שכן המצוות הן כלים לאור אין סוף ברוך הוא, המתלבש בהן.

מצוות העשה הן ה"רצוא", ומצוות לא תעשה הן ה"שוב". שתיהן כלים שבהם מתלבש אור אין סוף.

5 וכמו שכתוב וירד ה' על הר סיני.²⁶ כי רמ"ח פקודים הם רמ"ח אברים דמלכא.²⁷ כמו האבר

כמו שנאמר: "וירד ה' על הר סיני". שהרי רמ"ח המצוות הן רמ"ח איברי המלך. כשם שאיבר

במעמד הר סיני "ירד ה' על הר סיני" (שמות יט, כ): האלוקות ירדה ונמשכה אל תוך המצוות. תיקוני הזוהר מתאר את רמ"ח המצוות כרמ"ח "איברי המלך".

שהוא כלי שבו מלוכש החיות מן המוח כך המצוות הם כלים ואברים להחיות הנמשך מן החכמה דאורייתא מחכמה נפקת שבה מלוכש אור א"ס ב"ה ממש בנפש האדם.

הוא כלי שהחיות מן המוח מלוכשת בו, כך המצוות הן כלים ואיברים לחיות הנמשכת מן החכמה, שהרי "התורה יוצאת מחכמה", ובה מלוכש ממש אור אין סוף, ברוך הוא; ועל ידי כך יתגלה ממש אור אין סוף, ברוך הוא, בנפש האדם.

האיבר הוא כלי לחיות הנמשכת מן המוח; כך המצוות הן כלים ואיברים לחיות הנמשכת מן החכמה. התורה יוצאת מחכמה, ובה מלוכש אור אין סוף עצמו, ולכן באמצעות המצוות מתגלה אור אין סוף עצמו בנפש האדם.

6 וזהו ענין נעשה ונשמע.²⁸ נעשה היא בחי' כלי בעשיית המצוות בפועל ממש. ונשמע מלשון וישמע

שאל²⁹ לשון אסיפה שיתאסף ויתקבץ לתוכן המשכות מאור א"ס ב"ה.

וזהו פירוש "נעשה ונשמע". "נעשה" היא בחינת כלי, בקיום המצוות בפועל ממש. "ונשמע" הוא מלשון "וישמע" שאל²⁹ — לשון של אסיפה, כלומר, שייאספו ויתקבצו לתוכן המשכות מאור אין סוף, ברוך הוא.

לכן אמרו ישראל "נעשה ונשמע" (שמות כ"ד:ז). "נעשה" הוא הכלי: קיום המצוות בפועל ממש. "ונשמע" נדרש כמו "וישמע" שאל את העם (שמואל א' ט"ו:ד), מלשון אסיפה: על ידי המעשים נאספות ונמשכות אל המצוות המשכות מאור אין סוף.

כי המשכת אור א"ס ב"ה בתורה ומצוות תלוי במעשה המצוות וקיומן בפועל ממש כי אין אור בלי כלי כנודע מענין יסוד האש

שהרי המשכת אור אין סוף, ברוך הוא, לתורה ולמצוות תלויה בעשיית המצוות ובקיומן בפועל ממש, משום שאין אור בלי כלי, כפי שידוע מענין יסוד האש,

אור אין סוף נמשך לתורה ולמצוות רק באמצעות קיומן בפועל, מפני שאור אינו יכול להתגלות בלי כלי. יסוד האש ממחיש זאת.

ע"ד משל שהוא הגבה למעלה מכל הדי יסודות תחת גלגל הירח ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינו מאיר בלילה לפי שהאור הבא ממנו אינו מאיר

כמשל: האש היא הגבוהה ביותר, למעלה מכל ארבעת היסודות שמתחת לגלגל הירח, ואף על פי כן אינה מאירה בלילה, משום שהאור הבא ממנה אינו מאיר

מבין ארבעת היסודות שנחשבו כנמצאים מתחת לגלגל הירח — אש, רוח, מים ועפר — האש היא הגבוהה ביותר. ואף על פי כן, אש היסודית אינה מאירה את הלילה: האור שבה אינו מאיר מעצמו.

אלא אי"כ³⁰ יש דבר למטה שנאחז בו ודולק כמו פתילה ועצי [ועצים] ואחר שכלו ונשרפו העצי [העצים] והפתילה מסתלק והיה כלא היה ואינו עולה בשם אור כלל.

אלא אם כן יש דבר למטה שהיא נאחזת בו ודולקת, כגון פתילה ועצים. ולאחר שהעצים והפתילה כלים ונשרפים, היא מסתלקת והרי היא כאילו לא הייתה, ואינה ראויה כלל לשם "אור".

האש מאירה רק כשהיא נאחזת בדבר שלמטה, כגון פתילה או עצים; כשהם כלים היא נעלמת כאילו לא הייתה, ואינה נקראת כלל אור. באותו אופן, האור האלוקי מתגלה רק במקום שיש לו כלי.

וזהו ולא עם הארץ חסיד.^{31, 32, 33, 34} חסיד הוא בעל מדות האהבה והיא היא בחי' אור (כי ב' פעמים אור³⁵ בגימטריא ואהבת)^{36, 37} ואי אפשר להיות גילוי אור האהבה

וזהו "ולא עם הארץ חסיד". חסיד הוא מי שיש בו מדות של אהבה, וזו עצמה בחינת אור — שהרי פעמיים "אור" בגימטריא "ואהבת"; ואין גילוי לאור האהבה

מכאן דברי המשנה: "ולא עם הארץ חסיד" (אבות ב'ה'). חסיד הוא מי שמדתו היא אהבה, והאהבה היא בבחינת "אור": "ואהבת" שווה בגימטריא 414, כמו פעמיים "אור", שערכו 207.

כי אם שיהיה בחי' כלי למטה שיתפעל בו. ובחינת כלי זו הוא ע"י תורה ומצות. משא"כ עם הארץ.

אלא אם כן יש למטה בחינת כלי שהיא פועלת בו. בחינת כלי זו נוצרת באמצעות התורה והמצוות, מה שאין כן אצל עם הארץ.

אור האהבה זקוק לכלי למטה שיוכל לפעול בו, והכלי הזה נעשה באמצעות התורה והמצוות. עם הארץ חסר את הכלי הזה, ולכן אור האהבה אינו יכול להתגלות בו.

וגם עיקר הגורם להמשכי' אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה שיהי' [שיהיה] מתלבש בתורה ומצות ולהיות אנת חכים ולא וכו'. הוא הוא עיקר התורה ועשיית המצות עצמן שבחי' הכלי קדמה לאור בשרשו ומקור חוצבו.

ועוד, הגורם העיקרי להמשכת אור אין סוף, ברוך הוא, כך שיתלבש בתורה ובמצוות, ושתהיה בחינת "אנת חכים ולא" וכו', הוא עצם התורה ועשיית המצוות עצמן; שכן בחינת הכלי קדמה לאור בשורשו ובמקור מחצבתו.

נוסף על כך, מה שממשיך בעיקר את אור אין סוף לתורה ולמצוות, וכן את הבחינה של "אנת חכים ולא" [אתה חכם, אך לא בחכמה המושגת לנו] — ביטוי מתיקוני הזוהר המתאר את חכמת ה' הנעלית מכל חכמה המוכרת לנו — הוא התורה עצמה וקיום המצוות. הטעם לכך הוא שבשורשן הכלים קודמים לאורות, כפי שיוסבר בפסקה הבאה.

7 וכמ"ש במ"א על פסוק ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך וגו'.

וכפי שמבואר במקום אחר על הפסוק: "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך" וגו'.

העובדה ששורש הכלי גבוה יותר מבוארת במקום אחר על הפסוק בבראשית (36:31): "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך [לכני ישראל]". בקבלה, מלכים אלה הם עולם התוהו, שכליו נשברו, ושורשו גבוה יותר מעולם התיקון המסודר שבא אחריו.

וכנודע ששרש וחיות המאכל שמדומם צומח חי הוא הגבה למעלה מחיות ונפש החיונית של האדם שלכן המאכל מחיה את האדם ומשיב את נפשו כו'.

וכידוע, שורשם וחיותם של המאכלים שמן הדומם, הצומח והחי גבוהים יותר מחיותו ומנפשו החיונית של האדם; ולכן המאכל מחיה את האדם ומשיב את נפשו וכו'.

המאכל ממחיש את אותו דפוס. השורש והחיות של המאכל, בין שמקורו במינרל, בצמח או בבעל חיים, גבוהים יותר מנפשו החיונית של האדם עצמו; לכן המאכל יכול להחיות אדם ו"להשיב את נפשו".

8 ולכן עיקר המשכת אור א"ס ב"ה תלוי בבחי' כלי שע"י מעשה המצות וקיומן בפועל ממש שעושין בחי' כלי מזה נמשך האור ומתלבש בהם.

לכן עיקר המשכת אור אין סוף תלוי בבחינת כלי: באמצעות עשיית המצוות וקיומן בפועל ממש, שבכך יוצרים בחינת כלי, נמשך האור ומתלבש בהן.

לכן עיקר המשכת אור אין סוף תלוי בכלי: בעשיית המצוות בפועל ממש יוצרים את הכלי, ובאמצעותו נמשך האור ומתלבש בהן.

וזהו ג"כ ענין ולא עם הארץ חסיד³⁸ שאי אפשר להיות המשכת אור האהבה מלמעלה כי אם ע"י כלים שהם התורה ומצות.

וזהו גם פירוש "ולא עם הארץ חסיד": אי אפשר שתימשך מלמעלה הארה של אהבה אלא באמצעות כלים, שהם התורה והמצוות.

זהו גם פירוש "ולא עם הארץ חסיד": אור האהבה בא מלמעלה רק באמצעות כלים, שהם התורה והמצוות.

קטע 4 • 99

אברהם והתורה

9 ובזה יובן שלפעמים מצינו שנחשב מעלת אברהם גדולה שקיים את כל התורה. וכמ"ש וישמר משמרת³⁹ וגו'. ולפעמים מצינו שנחשב לו לגרעון שלא זכה לתורה.

בכך אפשר להבין מדוע לעיתים אנו מוצאים שמעלתו של אברהם נחשבת גדולה, משום שקיים את התורה כולה, כפי שנאמר: "וישמר משמרת³⁹ וגו'; ולעיתים אנו מוצאים שלא זכה לתורה, והדבר נחשב לו לחיסרון.

כך מתיישבת סתירה לכאורה. לעיתים משבחים את אברהם על שקיים את התורה כולה, כפי שנאמר "וישמר משמרת³⁹" (בראשית כו, ה); ולעיתים הדבר נחשב לחיסרון שלא זכה לתורה.

דשניהם אמת כי מצד שרש נשמתו היה הגבה למעלה עד שהיתה נשמתו מרכבה ובחיי כלי לאור התורה ואור א"ס ב"ה הנמשך ומתלבש בתורה.

שני הדברים אמת: מצד שורש נשמתו הוא היה נעלה מאוד, עד שנשמתו הייתה מרכבה ובחינת כלי לאור התורה ולאור אין סוף ברוך הוא, הנמשך ומתלבש בתורה.

שני הדברים אמת. מצד שורש נשמתו הוא היה נעלה כל כך, עד שנשמתו הייתה "מרכבה" — מסורה לחלוטין לרצון ה' — וכלי לאור התורה ולאור אין סוף המתלבש בה.

כי אברהם אבר מ"ה [שם מ"ה] אבר וכלי. אבל כל המצוות עצמן שהם מדרגות עליונות יותר מלפני מלך וגוי עדיין לא ניתנו בימי אברהם:

כי אברהם [הוא] אבר מ"ה: אבר וכלי. אבל המצוות עצמן, שהן מדרגות נעלות יותר, מ"לפני מלך מלך" וגוי, עדיין לא ניתנו בימי אברהם.

שמו מעיד על כך: אברהם הוא אבר מ"ה — אבר וכלי. אבל המצוות עצמן נובעות ממדרגות נעלות עוד יותר, מ"לפני מלך מלך" וגוי (השורש העליון יותר של הכלים, בפסקה 7), והן עדיין לא ניתנו בימיו; הן ניתנו רק בסיני.

קטע 5 • 101-12

הלבוש והסוס

10 אך על ענין המשכה זו נאמר יביאו לבוש מלכות.⁴⁰ וסוס אשר רכב עליו המלך והלבישו את האיש⁴¹ וגוי.

אולם על המשכה זו נאמר: "יביאו לבוש מלכות", "וסוס אשר רכב עליו המלך", "והלבישו את האיש" וגוי.

המאמר פונה כעת לעצת המן למלך (אסתר ו, ח-ט): להביא לבוש מלכות וסוס שהמלך רכב עליו, ולהלביש את האיש. מילים אלו מתארות את המשכת אור אין סוף שהוסברה זה עתה.

והענין כי הנה לבוש מלכות היינו בחיי תורה ומצות כמ"ש עוטה אור כשלמה⁴² ואין אור אלא תורה דאורייתא מחכמה נפקת והוא בחינת לבוש לאור

והעניין הוא שלבוש המלכות הוא בחינת תורה ומצוות, כמו שנאמר: "עוטה אור כשלמה", ו"אור" אינו אלא תורה; שהרי התורה יוצאת מחכמה, והיא בחינת לבוש לאור

"לבוש המלכות" הוא תורה ומצוות. בתהילים קד, ב נאמר שה' "עוטה אור כשלמה", ו"אור" פירושו תורה; התורה יוצאת מחכמה ומשמשת לבוש לאור ה'.

א"ס ב"ה המתלבש בתוכה הוא חכים וכו' והמצות נקראין לבושין שבהם מלובש חסד דרועא ימינא כו'

אין סוף, ברוך הוא, המתלבש בתוכה: "אתה הוא חכים" וכו'. והמצוות נקראות לבושים, שבהם מתלבש "חסד, זרוע הימין" וכו'.

בתוך התורה מתלבשת חכמתו של אין סוף עצמו, "אתה הוא חכים" (ראו פסקה 6) — חכמה שמעבר לכל חכמה שאנו יכולים להכיר. גם המצוות נקראות לבושים, ובהן מתלבש "חסד, זרוע הימין" — מדותיו של ה' עצמו.

והמשכת בחי' לבוש זה שיהיה התלבשות אור א"ס ב"ה בתורה ומצות במעשה המצות וקיומן בפועל ממש הוא ע"י בחי' סוס וכמ"ש גבי מתן תורה כי תרכב על סוס⁴³ מרכבותיך ישועה.

והמשכת בחינת לבוש זה, כך שאור אין סוף, ברוך הוא, יתלבש בתורה ובמצוות, בעשיית המצוות ובקיום שלהן בפועל ממש, נעשית באמצעות בחינת הסוס. וכך נאמר על מתן תורה: "כי תרכב על סוסך, מרכבותיך ישועה".

לבוש זה — התלבשות אור אין סוף בתורה ובמצוות הנעשות בפועל — נמשך באמצעות "הסוס". בתפילת חבקוק, העוסקת במתן תורה ונקראת כהפטרה ביום השני של חג השבועות, נאמר: "כי תרכב על סוסך, מרכבותיך ישועה".

11 וביאור ענין זה כי הנה סוס הוא⁴⁴ בגימטריא ב"פ [ב' פעמים] ג"ס והיינו בחי' כי גאה גאה⁴⁵ דהיינו להיות ע"י זה בבחינת בטול אליו ית'

ביאור העניין: הערך המספרי של המילה "סוס" הוא פעמיים גימ'ל-סמ"ך (63), וזו בחינת "כי גאה גאה"; כלומר, שעל ידי כך האדם מגיע למצב של ביטול כלפיו יתברך.

מדוע דווקא סוס? ערכה המספרית של המילה "סוס" הוא 126 (60+6+60), פעמיים 63, הנכתב כאן ג"ס (3+60). ההכפלה מקבילה למילה הכפולה בשירת הים, "כי גאה גאה" (שמות טו:א), ועל ידה האדם מגיע לביטול לפני ה'.

כי מצות צריכות כוונה דהיינו רעותא דלכא אם ישים אליו לבו⁴⁶ כו' שאין אור א"ס ב"ה שורה אלא במי שבטל אליו כו':

שהרי המצוות צריכות כוונה, כלומר רצון הלב: "אם ישים אליו לבו" וכו'. אור אין סוף, ברוך הוא, שורה רק במי שבטל אליו וכו'.

הביטול נחוץ משום שהמצוות צריכות כוונה, כלומר "רצון הלב". את דברי איוב לד:יד, "אם ישים אליו לבו", מפרשים כאן על אדם המכוון את לבו לה', שכן אור אין סוף שורה רק במי שבטל לפניו.

12 והנה ענין הסוס הוא שמוליך הסוס לרוכבו למקום שאין יכול להגיע לשם מצד עצמו.⁴⁷ ויש בזה ב' בחינות שמעלהו הרים גדולים ומורידו בקעות גדולות כך

והנה עניינו של הסוס הוא שהוא מוליך את רוכבו למקום שאינו יכול להגיע אליו בכוחות עצמו. ויש בכך שתי בחינות: הוא מעלה אותו על הרים גדולים ומוריד אותו לבקעות גדולות. כך גם,

הסוס מוליך את רוכבו למקומות שאינו יכול להגיע אליהם בכוחות עצמו — מעלה אותו על הרים גדולים ומוריד אותו לבקעות גדולות. גם לביטול יש שני כיוונים.

הנה יש בבחי' בטול זה ב' בחינות ממטה למעלה למקום שאין יניקה ואחיזה לסטרא אחרא עלמא דחירות גיאה על גיותניא⁴⁸ שלא ניתן להם שפע וחיות אם תגביה כנשר⁴⁹ וגוי.

בבחינה זו של ביטול יש שתי בחינות. מלמטה למעלה — למקום שבו אין לסטרא אחרא יניקה ואחיזה, עלמא דחירות, "גיאה על גיותניא", ושם לא ניתן להם שפע וחיות; "אם תגביה כנשר" וגוי.

הבחינה הראשונה היא כלפי מעלה: היא מרוממת את האדם למקום שבו אין לסטרא אחרא יניקה ואחיזה — "עלמא דחירות", שבו ה' הוא "גיאה על גיותניא", והם אינם מקבלים שפע וחיות. דברי עובדיה "אם תגביה כנשר" (עובדיה א, ד) ממשיכים: "משם אורידך" — בעלי הגאווה אינם יכולים להיאחז בגובה הזה.

קטע 6 • 131-15

הכנעה והפיכה

13 וזהו שכתוב סוס ורוכבו רמה בים.⁵⁰ רמה לשון רוממות ולשון השלכה⁵¹ ושניהם אמת כי מחמת רוממות נעשה בחי' השלכה כו'

וזהו שנאמר: "סוס ורוכבו רמה בים". "רמה" היא לשון רוממות וגם לשון השלכה, ושתי המשמעויות נכונות: מתוך הרוממות באה בחינת ההשלכה וכו'.

לכן נאמר בשמות ט"ו, א': "סוס ורוכבו רמה בים". "רמה" יכולה להתפרש במשמעות של "רומם" וגם במשמעות של "השליך", ושתי המשמעויות נכונות כאן: עצם הרוממות של הביטול משליכה למטה את מה שמתנגד לו.

וממעלה למטה להיות נמשך גילוי בחי' בטול זה למטה דאתהפכא סטרא אחרא ואתכפייא כו' כי א"א להיות התהפכות המדות ע"י המדות דקדושה עצמן מאחר שהם זה לעומת זה.⁵²

ומלמעלה למטה, כדי שגילוי בחינת ביטול זו יימשך למטה, כך שהסטרא אחרא תתהפך ותיכנע וכו'. שכן אי אפשר שמדות הקדושה עצמן יחוללו את הפיכת המדות, מאחר שהן "זה לעומת זה".

הכיוון השני הוא מלמעלה למטה: גילוי הביטול נמשך למטה, כדי שהסטרא אחרא תתהפך ותיכנע. מדות הקדושה לבדן אינן יכולות להפוך את המקבילות הלא-קדושות שלהן, שכן הן עומדות "זה לעומת זה", שוות ומנוגדות.

14 וכמאמר לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל^{53,54} אלא עד יערה עליו רוח ממרום⁵⁵ בחי' בטול באור א"ס ב"ה.

וכמאמר: "לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל", אלא "עד יערה עליו רוח ממרום" — בחינת ביטול באור אין סוף ברוך הוא.

הספרי מעמיד זה מול זה את אברהם ויצחק, שמהם יצאו ישמעאל ועשו, ואת יעקב, שכל בניו היו ישרים. כאן מודגש שמידה קדושה, כמו אהבתו של אברהם, אינה הופכת כשלעצמה את ההפך ממנה; לשם כך דרושה "רוח ממרום" שנשפכת עליו (ישעיהו לב, טו) — ביטול באור אין סוף.

וזהו מרומז בדברי רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] תבא אמו ותקנח את בנה^{56,57} כו' וכמ"ש אם רחץ⁵⁸ ה' אל תקרא אם אלא אם⁵⁹ כו'

וזהו שרמוז בדברי חז"ל: "תבוא אמו ותקנח את בנה" וכו'; וכמו שכתוב: "אם רחץ ה'" — אל תקרא "אם" אלא "אם" וכו'.

המשל של חז"ל לפרה אדומה רומז לכך: כשבן השפחה לכלך את היכל המלך, "תבוא אמו ותקנח" (במדבר רבה יט, ח), כשם שהפרה מכפרת על העגל. כך גם בישעיהו ד, ד: "אם רחץ ה' את צואת בנות ציון"; בפרי עץ חיים נדרש "אם" במשמעות "אם".

אם הבנים⁶⁰ היינו אם ומקור המדות היא בחי' התבוננות באור א"ס ב"ה ממש בבחי' בטול ושם מתהפכין כל המדות מהפך להפך לפי שהיא בחי' מקיף

"אם הבנים", כלומר האם ומקור המדות, היא בחינת ההתבוננות באור אין סוף ממש, מתוך ביטול; ושם כל המדות מתהפכות מהיפך להיפך, מפני שזו בחינת מקיף,

"אם הבנים" (תהילים קיג, ט) היא האם ומקור המדות: התבוננות באור אין סוף עצמו, מתוך ביטול. שם כל מידה יכולה להתהפך להיפוכה, מפני שהתבוננות זו היא בחינה המקיפה את המדות.

כמו ע"ד משל מחשבה שמקפת וסובלת ב' דברים הפכיים ואין שם שליטת בחי' זה לעומת זה:⁶¹

כמו, למשל, המחשבה, המקיפה וסובלת שני דברים הפוכים, ושם אין לבחינת "זה לעומת זה" שליטה.

המחשבה ממחישה זאת: השכל יכול להכיל בבת אחת שני רעיונות מנוגדים, ולכן ברמה זו אין כוח לכלל "זה לעומת זה".

15 וזהו כי תרכב על סוסך מרכבותיך ישועה.⁶² שנמשך בחינת ישועה להושיע משופטי נפשו⁶³ ולאהפכא כו'.

וזהו [פירוש] "כאשר תרכב על סוסך, מרכבותיך ישועה": שנמשכת בחינת ישועה, כדי להושיע "מאלה השופטים את נפשו", ולהפוך וכו'.

מכאן ש"כאשר תרכב על סוסך, מרכבותיך ישועה" (חבקוק ג, ח): באמצעות הסוס של הביטול נמשכת ישועה, "להושיע מאלה השופטים את נפשו" (תהלים קט, לא), ולהפוך.

ועי"ז נותנין הלבוש והסוס על יד איש משרי המלך הפרתמים⁶⁴ הוא מיכאל כהנא רבא ענף החסד שהוא המלביש את הנשמה בגי"ע [בגן עדן] כו'.

על ידי כך ניתנים הלבוש והסוס "ביד איש משרי המלך הפרתמים": זהו מיכאל, הכהן הגדול, ענף החסד, המלביש את הנשמה בגן עדן וכו'.

על ידי כך ניתנים הלבוש והסוס "ביד איש משרי המלך הפרתמים" (אסתר ו, ט). המאמר מזהה אותו עם המלאך מיכאל, "הכהן הגדול", ענף החסד, המלביש את הנשמה בגן עדן.

וקרא לפניו ככה יעשה וגו'. יובן ע"פ מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] עתידים צדיקים⁶⁵ שיאמרו לפניהם קדוש כו'. כי הנה קדוש הוא ענין המשכת קודש העליון בוי"ו המורה על המשכה.

"וקרא לפניו: ככה יעשה" וכו'. הדבר יובן על פי מאמר חז"ל, "עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש" וכו'. שהרי "קדוש" עניינו המשכת הקודש העליון באמצעות הוי"ו, המורה על המשכה.

קריאת המכריז, "ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו" (אסתר ו, ט, יא), רומזת למאמר חז"ל שלעתיד לבוא יאמרו "קדוש" לפני הצדיקים, כפי שאומרים לפני הקדוש ברוך הוא (בבא בתרא עה, ב). "קדוש" פירושו קודש עליון בתוספת וי"ו, האות המסמלת המשכה.

ולעתיד לבא תהיינה כל המשכות ממטה למעלה שעיקר הגלוי יהיה למטה. ומלאכי מעלה יקבלו הארה ממטה כו'.

ולעתיד לבוא יהיו כל המשכות מלמטה למעלה, שכן עיקר הגלוי יהיה למטה, והמלאכים שלמעלה יקבלו הארה מלמטה וכו'.

לעתיד לבוא כל המשכות יהיו מלמטה למעלה: עיקר הגלוי יהיה למטה, והמלאכים שלמעלה יקבלו אור מלמטה. לכן יכריזו "קדוש" לפני הצדיקים.

קטע 7 • 161

קבלה שלמה באמצעות מסירות נפש

16 והנה המשכת אור א"ס ב"ה בבחי' הנ"ל החלו במ"ת [במתן תורה] שאז היתה התחלת ההמשכה וכענין מעט מעט אגרשנו.⁶⁶

והנה, המשכת אור אין סוף, ברוך הוא, באופן שנזכר לעיל, החלה כמתן תורה, שכן אז הייתה תחילת ההמשכה, בדומה ל"מעט מעט אגרשנו".

המשכת אור אין סוף החלה כמתן תורה. זו הייתה רק התחלה, הדרגתית, כפי שנאמר: "מעט מעט אגרשנו" (שמות כג, ל).

אבל בימי המן וקבל היהודים⁶⁷ קבלה גמורה בבת אחת כי יהודים נקי על שם בחיי הודיה. כי יש ברכה והודיה. ברכה היא בחיי גלוי מעולם ועד עולם.

אבל בימי המן "קיבלו היהודים" — קבלה שלמה, בבת אחת. יהודים נקראים על שם בחינת ההודאה. יש ברכה ויש הודאה: ברכה היא בחינת גילוי, "מעולם ועד עולם".

בימי המן קיבלו היהודים את הדבר בשלמות, בבת אחת. השם "יהודים" קשור להודאה. יש ברכה ויש הודאה: ברכה היא גילוי, המשכה "מעולם ועד עולם".

אבל הודאה אינו בחינת גלוי לפי שהיא בחינת הודאה באור א"ס ב"ה עצמו אשר אי אפשר לבא לידי גלוי ואינו נתפס בשום מחשבה

אבל הודאה אינה בחינת גילוי, שכן היא בחינת הודאה באור אין סוף עצמו, ברוך הוא, שאינו יכול לבוא לידי גילוי ואינו נתפס בשום מחשבה.

הודאה היא עניין אחר: היא מופנית אל אור אין סוף עצמו, שלעולם אינו יכול להתגלות או להיתפס בשום מחשבה.

רק בבחי' הודאה והיא בחי' בטול ממש וזכו אז ישראל למדרגת הבטול הגדול ע"י מסירת הנפש על קדוש השם

אלא שאפשר להכיר בו רק בדרך של הודאה, וזו בחינת ביטול ממש. באותה עת זכו ישראל למדרגת הביטול הגדול בזכות מסירות נפש על קידוש ה'.

אפשר רק להודות בו, והודאה זו היא ביטול מוחלט. בימי המן הגיעו ישראל לביטול הגדול הזה באמצעות מסירות נפש על קידוש ה'.

שהרי אם רצו להמיר דתם לא היה המן עושה להם כלום שלא גזר אלא על היהודים

שהרי אילו רצו להמיר את דתם, המן לא היה עושה להם דבר, שכן גזרתו הייתה רק על היהודים.

מסירות הנפש שלהם הייתה ממשית: גזרת המן הייתה רק על היהודים, ולכן מי שהיה נוטש את אמונתו היה ניצל.

אלא שהם מסרו עצמן למות כל השנה⁶⁸ כולה ולא עלה להם מחשבת חוץ ח"ו [חס ושלום]⁶⁹ וע"י בחינת מסירת נפש זכו לבחי' קבלה גמורה שנכנס ונמשך להם בחי' אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש:

אלא שהם מסרו את עצמם למוות במשך כל השנה, ולא עלתה בהם מחשבה לצאת החוצה, חס ושלום. ובזכות בחינת מסירות הנפש זכו לבחינת קבלה שלמה, כך שבחינת אור אין סוף עצמו, ברוך הוא, נכנסה בהם ונמשכה לתוכם.

ובכל זאת, במשך השנה כולה — הגזרה נגזרה בניסן ונועדה לשלושה עשר באדר — היו מוכנים למות, ולא עלתה בהם מחשבה לעזוב את אמונתם. בזכות מסירות הנפש הזאת הגיעו לקבלה שלמה: אור אין סוף עצמו נכנס בהם, והשלים את מה שהחל בסיני.

בעבודה

אהבת ה' והבנתו אינן מספיקות כדי להחזיק באלוקות; היא נמשכת אל הנשמה באמצעות כלי המצוות שמקיימים בפועל, בכוונת הלב ובביטול. וקבלת התורה בשלמות אינה באה ממה שהאדם תופס, אלא מהודאה בה' שלמעלה מהבנה, כפי שעשו היהודים בימי המן, שבמשך שנה שלמה אפילו לא העלו בדעתם לנטוש את אמונתם.

שאלות לשיחה

1. אם אברהם קיים את התורה כולה, מה הוסיפה נתינת התורה לפי המאמר?
2. מדוע האור אינו יכול להאיר בלי כלי, וכיצד הדוגמה של האש ממחישה זאת?
3. כיצד הסוס, הנושא את רוכבו במעלה הרים ובמורד עמקים, ממחיש את שני הכיוונים של הביטול?
4. מדוע המדות הקדושות אינן יכולות להפוך את היפוכן בכוחות עצמן, ומה יכול לעשות זאת?
5. מה ההבדל בין ברכה להודאה, ומדוע מסירות הנפש של ימי המן הביאה לקבלה שלמה ולא רק להתחלה?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 וקבל היהודים

ההערה מונה גרסאות נוספות של המאמר: תעתיק של אדמו"ר האמצעי ממנו בספר המאמרים תרס"ו, ובאותו כרך — ביאור שני למאמר פורים.

הערת קה"ת

הנחת אדה"א בסה"מ תקס"ו ע' קכ. וביאור שני לדרוש פורים שם ע' קנב. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. באוה"ת מגי"א ע' קעא המאמר עם הגהות וקיצורים. עוד קיצורים שם ע' קעח. לד"ה וקבל שבתו"א שם ע' קעט. קפה. ראה פלח הרמון שמות ע' שצה. ראה המשך מצה זו תר"מ פרק כו ע' קעב.

2 נעשה ונשמע

כשמש קרא לפניהם את ספר הברית, השיב העם: "כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע". כאן הדבר מציין את תחילת הקבלה.

Exodus 24:7 שמות כ"ד:ז

וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנוֹ הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָל אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע:

And he took the book of the covenant, and read in the hearing of the people; and they said: 'All that the L-RD hath spoken, we will do, and obey'.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 נקראת בשם התחלה

שם השאלה מנוסחת בחריפות: "איך ייתכן שבמתן תורה, כשכל דיבור ודיבור פרוח נשמתם, הדבר ייחשב רק התחלה?"

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ו ע' קכ שואל "איך יתכן שבשעת מ"ת שעל כל דיבור ודיבור פרוח נשמתן וכי לא תהי רק התחלה". ובד"ה וקבל היהודים תרפ"ז ע' קי (ובסה"מ תשי"א ע' קפ) "דלכאורה הוא דבר נפלא דבמ"ת היו ישראל בתכלית העילוי דגאולה והיו במעמד ומצב משובח ביותר בענין החירות והחופש, וראו כמה אותות ומופתים ביציאת מצרים, ובפרט בקריעת ים סוף". ע"ש. ובאוה"ת מגי"א ע' ב'שמח הקשה איזה שייכות יש לפורים עם מ"ת.

4 וקבל היהודים... החלו במ"ת... וקבל... קבלה גמורה

לאחר נס פורים, "קיימו וקיבלו היהודים את אשר החלו לעשות ואת אשר כתב מרדכי אליהם". אדמו"ר הזקן מפרש את "החלו לעשות" כתחילת הקבלה במתן תורה בסני, ואת "קיבלו" כהשלמתה בימי המן.

Esther 9:23 אסתר ט:כ"ג

וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים אֶת אֲשֶׁר־הֵחֵלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר־כָּתַב מְרְדֳּכִי אֱלִיהֶם: And the Jews took upon them to do as they had begun, and as Mordecai had written unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Shabbat 88a:5 שבת פ"ח א:ה'

"וַיִּתְּנֻצְבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר, אָמַר רַב אֲבָדִימִי בַר חֲמַא בַר חֲסָא: מְלֻמֵּד שְׁכָפָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם אֵת הָהָר כְּגִיגִית, וְאָמַר לָהֶם: אִם אַתֶּם מְקַבְּלִים הַתּוֹרָה מוֹטָב, וְאִם לֹא — שֶׁם תִּהְיֶה קְבוּרַתְכֶם. אָמַר רַב אֲחָא בַר יַעֲקֹב: מִכָּאן מוֹדְעָא רַבָּה לְאוֹרֵייתָא. אָמַר רַבָּא: אִף עַל פִּי כֹן הָדוּר

קבלוה בימי אחשוורוש, דכתיב: "קיימו וקבלו היהודים" — קיימו מה שקיבלו כבר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

אסתר ט, כג. שבת פח, א. וראה להלן צח, א.

5 אאע"ה קיים את כל התורה

אור התורה מפנה למאמר "Vechol HaAm שבתורה אור (סז, ד): "שם הוא העלה שאלה זו, וגם התשובה היא על דרך הכתוב כאן; ובמקום אחר השיב בדרך אחרת".

הערת קה"ת

משנה סוף קידושין. באוה"ת כאן ע' קעא מציין לד"ה וכל העם לעיל סז, ד "שם הקשה קושיא זו וגם התירוץ הוא ע"ד מה שכתוב כאן ובמ"א תירץ באופן אחר".

6 קיים את כל התורה עד שלא ניתנה

מילות הסיום של המשנה: אברהם אבינו קיים את התורה כולה לפני שניתנה, ככתוב: "עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת". שאלת המאמר מתחילה מכאן.

Mishnah Kiddushin 4:14 משנה קידושין ד:י"ד

... וכן הוא אומר בְּאַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלֵיו הַשְּׁלוֹם, (בראשית כד) וְאַבְרָהָם זָקֵן, וְהָיָה בְּרָךְ אֶת אַבְרָהָם כָּל. מְצִינוּ שֶׁעָשָׂה אַבְרָהָם אֲבִינוּ אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה עַד שֶׁלֹּא נִתְּנָה, שְׁנֵאֲמַר, (שם כו) עֲקֵב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמֶרְתִּי מִצּוֹתֵי חֻקּוֹתַי וְתוֹרָתִי:

Rabbi Judah said: an unmarried man must not tend cattle, nor may two unmarried men sleep together under the same cover. But the sages permit it. One whose business is with women must not be alone with women. And one should not teach his son a woman's trade. Rabbi Meir says: one should always teach his son a clean and easy profession, and pray to Him to whom wealth and property belong. For a profession does not contain [the potential for] poverty and wealth, ... for poverty is not due to

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

7 ומה זו מעלת נתינתה

גם שם אדמו"ר הזקן שואל מה השתנה כאשר התורה ניתנה בצורה גשמית, שהרי אברהם קיים אותה ברוחניות, ומשיב כפי שמוסבר כאן: אברהם היה "הולך ונוסע הנגבה", בבחינת רצוא ושוב, עד שנעשה מרכבה לבחינה זו. הוא מוסיף שחיות המרכבה מתוארות כ"רצוא ושוב", ואילו מדרגתו של אברהם, הנעלית משלהן, נקראת "הולך ונוסע".

הערת קה"ת

ראה לעיל עג, סע"ג. ובאוה"ת מגי"א ע' קעב שמציין למאמר הנ"ל.

פסקה 2

8 מעלת אברהם אבינו ע"ה שהיה הלך ונסוע

במאמר יתרו מסביר אדמו"ר הזקן שאברהם היה "הולך ונסוע הנגבה": הוא הלך ממדרגה למדרגה עד שהגיע ל"נגבה", מידת האהבה העליונה, עד שנעשה מרכבה לאהבה זו והיא התגלתה בנפשו ממש.

הערת קה"ת

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 כי לשון ברא

שם, על מילות התפילה "קודם שנברא העולם", מעדיף אדמו"ר הזקן את הלשון "נברא" על פני הנוסח הקדום "בראת", על פי הפסוק "ציווה ונבראו". "בראת" היה משמעו שעצמותו נמשכת אל תוך פעולת הבריאה, כמו שהאדם עצמו נמשך אל מה שהוא חושב; ואילו העולמות באים רק מהארה וזיו שאינם נוגעים בעצמותו, כאילו "ציווה ונבראו" מאליהם.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת בשו"ש יד, ג בד"ה קול דודי ההפרש בין בראת לנברא. ראה באוה"ת כאן ע' קעב.

16 כח הפועל בנפעל

שם כותב אדמו"ר הזקן שמקור החיות של כל העולמות הוא רק הארה מן הקב"ה, הנקראת אור אין סוף, בדומה לאור השמש שאינו גורם לשינוי; ואילו מה שהספרים מכנים "כוח הפועל בנפעל" שייך למטה, בעשיה, הנקראת "פעול".

הערת קה"ת

בלקו"ת שלח מז, א: ומי"ש בספרים כח הפועל בנפעל. וראה במי"מ לשם. ראה לעיל מא, ד. סד, א. ג. ראה אוה"ת מג"א ע' קעט.

17 בראשית ברא אלהים

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". הפועל "ברא" בא עם השם אלקים, מפני שבעולם הנברא נוכחים רק שמותיו של ה'.

Genesis 1:1 בראשית א:א

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:

.In the beginning G-d created the heaven and the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 הוא שמותיו של הקדב"ה

אור התורה מוסיף הגהה על מילים אלה.

הערת קה"ת

באוה"ת מג"א ע' קעב יש הג"ה.

19 כי נשגב שמו לבדו

"יהללו את שם ה' כי נשגב שמו לבדו, הודו על ארץ ושמים". הבריאה משבחת את "שמו", ולא את עצמותו.

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' כִּי־נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמח, יג. וראה לעיל עט, ב.

פסקה 3

20 הערת קה"ת מפנה לEzekiel 1:14 למילים האלה.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א:י"ד

וְהַחַיּוֹת רָצוּ וְשׁוּב כְּמֶרְאֵה הַבֶּזֶק:

And the living creatures ran and returned as the appearance of a flash of lightning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ראה לעיל סו, ד ואילך. עג, ד. בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' קסא מציין לכאן.

9 הלוך ונסוע

"ואברם נסע הלוך ונסוע הנגבה". אדמו"ר הזקן קורא את מסעותיו המתמסכים של אברהם כתנועות הריצה והשיבה של הנשמה.

Genesis 12:9 בראשית י"ב:ט'

וַיֵּסַע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוּעַ הַנֶּגֶבָה:

.And Abram journeyed, going on still toward the South

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 במראה המרכבה של יחזקאל נאמר: "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק". החסידות משתמשת בביטוי זה לתיאור התעוררותה של הנשמה כלפי ה' ושיבתה.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א:י"ד

וְהַחַיּוֹת רָצוּ וְשׁוּב כְּמֶרְאֵה הַבֶּזֶק:

And the living creatures ran and returned as the appearance of a flash of lightning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 אברהם אבר מ"ה

אור התורה מפנה לתורה אור, צ, א, שם נאמר שאברהם הוא "בחינת אבר וכלי להלבשת החכמה, מ"ה, כי החכמה עצמה היא המתלבשת במידות".

הערת קה"ת

באוה"ת מג"א ע' קעב מציין ללעיל צ, א, שהוא בחי' אבר וכלי להתלבשות בחי' חכ' מ"ה שהחכמה עצמה היא המלוכשת בתוך המדות, עכ"ל.

12 ובטול זה הוא ע"י ההתבוננות

הצמח צדק מסביר שההתבוננות הזאת היא זו המבוארת בתורה אור, וישלח: "כשהאבה באה מההתבוננות שהוא חייך וכו'; אבל כשהאבה באה ממה שמים לבו . . . מדרגה שנייה זו היא הכוונה כאן".

הערת קה"ת

ראה באוה"ת כאן ע' קפה מבאר הצ"צ שהתבוננות זו היא המבואר לעיל בפי וישלח בד"ה ויקח מן הבא בידו "כשהאבה באה מהתבוננות כי הוא חייך כו', אך כאשר האבה באה מאשר ישית אל לבו . . . בחי' זו הבי' ע"ז נתכוין כאן" [בתרי"א].

13 יהללו את שם ה'

"יהללו את שם ה' כי נשגב שמו לבדו, הודו על ארץ ושמים". הבריאה משבחת את "שמו", ולא את עצמותו.

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' כִּי־נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמח, יג.

14 צוה ונבראו

"יהללו את שם ה' כי הוא צוה ונבראו". אדמו"ר הזקן מפרש את "הוא" כעצמותו של ה'; שלגביה הבריאה היא כאילו נעשתה רק על פי דיבורו.

Psalms 148:5 תהילים קמ"ח:ה'

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ:

Let them praise the name of the L-RD; For He commanded, and they were created

21 כי עין בעין יראו

"צפיה נשאו קול, יחדו ירגנו, כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון". אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה בהקשר של ההתגלות הגלויה של זמן העתיד.

Isaiah 52:8 ישעיהו נ"ב:ח

קול צפיה נשאו קול יחדו ירגנו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נב, ח.

22 שהבכיה היא מחמת קבלת השמחה הגדולה

שם, על "ויבכו" במפגש של יעקב ועשו, מסביר אדמו"ר הזקן שהבכי נובע משמחה או ממרירות: כאשר יש למטה כלי המסוגל לקבל את השמחה, היא מתפשטת ומולידה מוחין חדשים; אך כאשר הכלי קטן מכדי להכילה, השמחה מתרכזת במוח ודוחקת החוצה דמעות. כך היה במפגש של יעקב ועשו, שבו הייתה התגלות ממדרגה גבוהה מאוד, וכך יהיה לעתיד לבוא: "בבכי יבואו".

הערת קה"ת

ראה לעיל כו, א.

23 בבכי יבואו . . מאשר תוכל הנפש שאת

על שיבת הגולים נאמר: "בבכי יבאו, ובתחנונים אוֹבִילֶם". אדמו"ר הזקן מסביר שהבכי נובע משמחה שהנשמה אינה יכולה להכיל.

Jeremiah 31:9 ירמיהו ל"א:ט

בבכי יבאו ובתחנונים אוֹבִילֶם אוֹלִיכֶם אֶל־נַחְלֵי מַיִם בְּדֶרֶךְ יֵשֶׁר לֹא יִכְשְׁלוּ בָּהּ כִּי־הֵייתִי לְיִשְׂרָאֵל לֵאבִי וְאֶפְרַיִם בְּכָרִי הוּא:

They shall come with weeping, And with supplications will I lead them; I will cause them to walk by rivers of waters, In a straight way wherein they shall not stumble; For I am become a father to Israel, And Ephraim is My first-born.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ"י לא, ט. וראה אוה"ת פי' יגש כרך ב שנה, ב, ביאור ע"ז.

פסוקה 4

24 מעלת אברהם . . מצד שרש נשמתו

הצמח צדק כותב: "זהו פירוש מעלתו של אברהם שהייתה גדולה מאוד בזכות שורש נשמתו: אפילו שורשו של אדם הראשון הוא מחכמה עילאה, ואילו שורשו של אברהם הוא מכתר".

הערת קה"ת

ראה באוה"ת כאן ע' קעג "וזהו הפי' שמעלת אברהם היתה גדולה מאד מצד שרש נשמתו היינו אפילו אדה"ר שרשו מחכ"ע ואברהם שרשו מהכתר".

25 הערת קה"ת מפנה Ezekiel 1:14 למילים האלה.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א"י"ד

וַהֲחַיּוֹת רָצוּא וְשׁוֹב כְּמֶרְאֵה הַבֹּקֶץ:

And the living creatures ran and returned as the appearance .of a flash of lightning.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

26 וירד ה' על הר סיני

"ה' ירד על הר סיני, אל ראש ההר." אדמו"ר הזקן מפרש את הירידה ככניסת האלוקות למצוות, שהן איברי המלך.

Exodus 19:20 שמות י"ט:כ

וַיֵּרֶד ה' עַל־הָרַיִם הַהוּא וַיִּקְרָא ה' לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה:

And the L-RD came down upon mount Sinai, to the top of the mount; and the L-RD called Moses to the top of the .mount; and Moses went up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יט, כ.

27 רמ"ח פקודים הם רמ"ח אברים דמלכא

תיקון לי' מדבר על רמ"ח המצוות כעל מצוות ה' "בכל איבר ואיבר של המלך". מכאן מלמד אדמו"ר הזקן שהמצוות הן כלים לחיותו של המלך, כשם שהאיברים מקבלים את החיות מן המוח.

Tikkunei Zohar, Tikkun 30 - 74a:5 תקו"ז תיקון ל

אֲדַהֲכִי הָא קָלָא סְלִיק וּמִתְפּוֹצֵץ בְּרוּמֵי רְקִיעֵיו, וְהוּא אָמַר, מִשְׁרִיין קְדִישָׁאן דְּמִתְבָּתֵּא דְּרְקִיעָא דְּלַעֲיָלָא וְתִתָּא, אֲזִדְרוּ וְאִתְקִנוּ לְקַדְמוֹת מִטְרוֹנִיתָא, דְּקָא אִתְּנָא לְמִיעָאֵל קָדָם מְלָכָא, בְּכַמָּה קְשׁוּטִין דְּפִקּוּדִין יַעֲשֶׂה, קוּמוּ מִשְׁרִיין לְקַדְמוֹתָהּ, אֲדַהֲכִי הָא קָלָא תִּנְגָּנָא הוּא מִתְעָרָא לְגַבִּי מְאֹרֵי מִפְתָּחוֹ, הָא שְׂכִינְתָּא קָא אִתְּנָא לְמִיעָאֵל לְהִיכְלָא דִּילָהּ, אֲדִנְיִי שְׂפָתַי תִּפְתָּח.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה תי"ז תי' ל.

פסוקה 6

28 נעשה ונשמע

תשובת העם בסיני: "כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע". כאן "נעשה" הוא הכלי, ו"נשמע" הוא המשכת האור אל תוכו.

Exodus 24:7 שמות כ"ד:ז

וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָל אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע:

And he took the book of the covenant, and read in the hearing of the people; and they said: 'All that the L-RD hath spoken, we will do, and obey'.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 וישמע שאול

"וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים". הפועל, שמשמעותו בדרך כלל "שמע", פירושו כאן "אסף", ואדמו"ר הזקן מפרש באותו אופן גם את "נשמע".

I Samuel 15:4 שמואל א ט"ו:ד

וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת־הָעָם וַיִּפְקְדֵם בְּטָלָאִים מֵאֲתַיִם אֶלְף רִגְלֵי וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים אֶת־אִישׁ יְהוּדָה:

And Saul summoned the people, and numbered them in Telaim, two hundred thousand footmen, and ten thousand .men of Judah

30 שהאור הבא ממנו אינו מאיר אלא א"כ

המאמר הבא מסביר ש"ואהבת" שווה בגימטריה פעמיים "אור", וששום אור אינו מאיר או נמשך אלא אם יש לו כלי להיאחז בו; לכן האהבה מתגלה בנפש רק באמצעות התורה והמצוות. משום כך הקדימו ישראל "נעשה" ל"נשמע", וכן נאמר: "ויכל השמן" — "ואין עוד כלי" — "ויעמוד השמן" (מלכים ב' ד':ו'). המאמר מוסיף הסבר שני: שורש הכלים גבוה משורש האורות, כפי שידוע משבירת הכלים דתוהו ומ'288 הניצוצות, הגבוהים מעולם התיקון.

ראה מו"ג ח"ב פ"ל. וראה בהנסמן לקמן צו, ב.

31 ולא עם הארץ חסיד

הערת קה"ת מפנה לב' Zohar III, 33b למילים האלה.

Zohar III, 33b זח"ג לג, ב

אבות ב, ה. זח"ג לג, ב. רכב, ב.

32 ולא עם הארץ חסיד

מאמרו של הלל: "אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד". אדמו"ר הזקן מסביר שאהבה, שהיא מידתו של החסיד, היא אור הזקוק לכלי של תורה ומצוות.

Pirkei Avot 2:5 משנה אבות ב'ה'

הוא הָיָה אוֹמֵר, אֵין בּוֹר יֵרָא חָטָא, וְלֹא עִם הָאָרֶץ חָסִיד, וְלֹא הַפִּיִּשׁוֹן לְמַד, וְלֹא הַקִּפְדָּן מְלַמֵּד, וְלֹא כָל הַמְרַבֵּה בְּסִחוּרָה מְחַפִּים. וּבְמָקוֹם שְׁאֵין אֲנָשִׁים, הַשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת אִישׁ:

He used to say: A brute is not sin-fearing, nor is an ignorant person pious; nor can a timid person learn, nor can an impatient person teach; nor will someone who engages too much in business become wise. In a place where there are no men, strive to be a man

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

33 ולא עם הארץ חסיד

הוזהר (צו) אומר שתלמיד חכם צריך שתהיה בו מידת חסד, ובצירוף היו"ד של חכמה הוא נעשה חסיד (חסד עם י'); מי שאין בו חכמה אינו חסיד, ולכן נאמר: "ולא עם הארץ חסיד".

Zohar, Tzav 20:145-22:156 ספר הוזהר, צו כ':קמ"ה-כ"ב:קנ"ו

and had it not been for the misfortune of the sons of Aaron, there would have been no day when G-d was more pleased with Israel from the time they left Egypt. And the death of the sons of Aaron was deserved for many reasons. One was that they offered incense at the wrong time-at a time when oil and incense were not together (i.e. not when the lamp was lit, v. Ex. 30, 7). Another was that they thrust themselves ... forward in the place of their father. A third

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

34 ולא עם הארץ חסיד

הוזהר (פינחס) מסביר שהתורה ניתנה מצד ימין של הקדוש ברוך הוא, שהוא חסד, ולכן מי שעוסק בתורה נקרא חסיד; מכאן "ולא עם הארץ

חסיד.

Zohar, Pinchas 30:170-32:178 ספר הוזהר, פנחס ל':ק"ע-ל"ב:קע"ח

35 ב' פעמים אור בגימט' ואהבת

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Pri Etz Chaim.

שער הכוונות כוונת ק"ש. פע"ח שער הק"ש פכ"ג וכ"ה.

36 ב' פעמים אור בגימטריא ואהבת

על הכוונות בקריאת שמע: כשאומרים "ואהבת" יש לכוון להמשיך שני אורות לכתר של נוקבא, וערכם המספרי שווה לערכה המספרי של "ואהבת".

Pri Etz Chaim, Gate of the Shema 23:6 פרי עץ חיים, שער הקריאת שמע כ"ג:ו'

כשתאמר ואהבת, תכוין להוריד ב' אורות לכתר דנוקבא כמבואר אצלינו, שהכתר שלה הם ב' אורות לבד, והם גימטריא ואהבת. כי מכאן מתחיל כתור דנוקבא, וז"ש ואהבת את, כי את היא נוקבא. ואהבתך את השכינה תלוי בה, בהשפעת אליה את הכתר שלה. ואני שמעתי למהר"ם מינץ ששמע ממורי זלה"ה, שיכוין להוריד אליה ב' מוחין, כי אין לה רק ב'. אך הדעת נוטה למה שכתבתי אני, כי אין מלת אור שייך אלא בכתר, כי ג' פעמים אור הם כתור דדוכרא. ודנוקבא הם ב' לבד:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

37 אור בגימטריא ואהבת

שוב על "ואהבת": י"ש לכוון לשני פעמים אור, כפי שהוסבר לעיל.

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema 25:3 פרי עץ חיים, שער הקריאת שמע כ"ה:ג'

... אמנם עתה, אין להם ההארה מהם, כי עדיין לא נתפשטו למטה במקומן, לכן צריך לכפול ג' תיבין ה' אלקיכם אמת, להוריד ההארה ההיא של נה"י דאמא לנה"י דז"א אשר אנחנו בהם, בסוד פרשת ציצית, כדי שיושלמו כל רמ"ח איברים של דכורא. אמנם בואהבת, תכוין לב"פ אור כמבואר לעיל, והם לרחל. וזהו ואהבת את, כי רחל נקרא את, כמבואר בזהר. עוד תכוין, בעטרא דחסד כנ"ל, וז"ס ואהבת, שהוא אהבת חסד. וכבר הודעתך בסוד הציצית, וגם למעלה במלת אחד, כי עטרא דחז"ג נקרא אהויה, לכן תכוין ברת"ו והיו הדברים האלה אשר, ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

פסקה 8

38 ולא עם הארץ חסיד

"גם עם הארץ אינו חסיד": אהבתו של החסיד היא אור שאפשר להמשיך רק לתוך הכלים של התורה והמצוות, שחסרים אצל עם הארץ.

Pirkei Avot 2:5 משנה אבות ב'ה'

הוא הָיָה אוֹמֵר, אֵין בּוֹר יֵרָא חָטָא, וְלֹא עִם הָאָרֶץ חָסִיד, וְלֹא הַפִּיִּשׁוֹן לְמַד, וְלֹא הַקִּפְדָּן מְלַמֵּד, וְלֹא כָל הַמְרַבֵּה בְּסִחוּרָה מְחַפִּים. וּבְמָקוֹם שְׁאֵין אֲנָשִׁים, הַשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת אִישׁ:

He used to say: A brute is not sin-fearing, nor is an ignorant person pious; nor can a timid person learn, nor can an impatient person teach; nor will someone who engages too

Who coverest Thyself with light as with a garment, who
;stretchest out the heavens like a curtain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, ב.

43 כי תרכב על סוסך

מתוך תפילת חבקוק: "...רכבת על סוסך, מרכבותיך ישועה". אדמו"ר
הזקן מפרש את הסוסים כביטול שבאמצעותו נמשך האור למטה, וחוזר
לפסוק בפסוק 15.

Habakkuk 3:8 חבקוק ג:ח

הַבְּנֵה־רִים חָרָה ה' אִם בְּנֵה־רִים אֶפְדָּה אִם־פִּיִּם עֲבָרְתָּהּ כִּי תִרְכַּב עַל־סוּסֶיךָ
מִרְכַּבְתִּיךָ יִשְׁוּעָה:

Is it, O L-RD, that against the rivers, is it that Thine anger is
kindled against the rivers, or Thy wrath against the sea?
That Thou dost ride upon Thy horses, upon Thy chariots of
?victory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

חבקוק ג, ח.

פסוקה 11

44 סוס הוא בגימט' כ"פ ג"ס

באור התורה על וירא מובא הסבר לגימטריה זו.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פי וירא צה, ב ביאור ע"ז.

45 כי גאה גאה

שירת הים: "אשירה לה' כי גאה גאה, סוס ורוכבו רמה בים". הכפלת
המילה "גאה" תואמת את הגימטריה של "סוס", 63 כפול שתיים.

Exodus 15:1 שמות ט"ו:א

אֲזַ יִשְׁרִי־מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַהֲבַיָּהּ וַיֹּאמְרוּ
לְאֹמֶר אֲשִׁירָה לַהֲבַיָּהּ כִּי־גָאָה גָאָה סוּס וְרוֹכְבוֹ רָמָה בַּיָּם:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto
the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for
He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown
.into the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 אם ישים אליו לבו

"אם ישים אליו לבו, רוחו ונשמתו אליו יאסוף". כאן מיישמים את המילים
על כוונתו של האדם, כלומר על כך שהוא שם את לבו לה'.

Job 34:14 איוב ל"ד:יד

אִם־יִשֶּׁם אֱלֹוֹ לְבוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֱלֹוֹ יֶאֱסֹף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his
;spirit and his breath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לד, יד.

much in business become wise. In a place where there are
.no men, strive to be a man

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

פסוקה 9

39 וישמר משמרתי

"מפני שאברהם שמע בקולי ושמר את משמרתי, את מצוותי, את חוקותיי
ואת תורותיי." זו ההוכחה שאברהם קיים את התורה לפני שניתנה.

Genesis 26:5 בראשית כ"ו:ה

עָקֵב אֲשֶׁר־שָׁמַע אֲבְרָהָם בְּקוֹלִי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי וְחֻקֹּתַי:
because that Abraham hearkened to My voice, and kept My
'charge, My commandments, My statutes, and My laws

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כו, ה.

פסוקה 10

40 יביאו לבוש מלכות

עצת המן בדבר האיש שהמלך חפץ ביקרו: "יביאו לבוש מלכות אשר לבש
בו המלך, וסוס אשר רכב עליו המלך". אדמו"ר הזקן מפרש את הלבוש
כתורה ומצוות, ואת הסוס כביטול.

Esther 6:8 אסתר ו:ח

יָבִיאוּ לְבוּשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבָשׁוּ הַמֶּלֶךְ וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ
וְאֲשֶׁר נָתַן כְּתוֹר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ:

let royal apparel be brought which the king useth to wear,
and the horse that the king rideth upon, and on whose head
;a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ו, ח.

41 והלבישו את האיש

"והלבוש והסוס נתון על יד איש משרי המלך הפרתמים, והלבישו את
האיש אשר המלך חפץ ביקרו". המאמר חוזר לפסוק זה בפסוקה 15.

Esther 6:9 אסתר ו:ט

וְנָתַן הַלְּבוּשׁ וְהַסּוּס עַל־יַד־אִישׁ מִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ הַפְּרָתְמִים וְהִלְבִּישׁוּ אֶת־
הָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ וְהִרְכִּיבֵהוּ עַל־הַסּוּס בְּרָחוֹב הָעִיר וְקָרְאוּ
לִפְנָיו כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ:

and let the apparel and the horse be delivered to the hand of
one of the king's most noble princes, that they may array the
man therewith whom the king delighteth to honour, and
cause him to ride on horseback through the street of the
city, and proclaim before him: Thus shall it be done to the
'man whom the king delighteth to honour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 עוטה אור כשלמה

"עוטה אור כשלמה, נוטה שמים כיריעה". האור, שהוא התורה, הוא לבושו
של ה'.

Psalms 104:2 תהילים ק"ד:ב

עֹטָה־אוֹר כְּשֶׁלֶמָה נוֹטָה שָׁמַיִם כִּירִיעָה:

פסוקה 12

47 ענין הסוס . לשם מצד עצמו

באור התורה מצייין: "בתורה אור, סוף פרשת וישב, ביאר בחינה זו כנפש הבהמית, כלומר, שהיא נלקחה משם בין, ושורש בין הוא מס"ג; ובמקום אחר ביאר זאת כאותיות התפילה ואותיות התורה".

הערת קה"ת

עייין באוה"ת מגלת אסתר ע' קעו שמצייין "ובתורה אור ס"פ וישב פי' בחי' זו על נפש הבהמית היינו שנלקחה משם בין ושורש בין הוא מס"ג ובמקום אחר פי' על אותיות התפלה ואותיות התורה" ע"ש.

48 גיאה על גיותניא

ההערה מפנה לאור התורה על וירא בנוגע לביטוי זה, לאותו מקום שאליו היא מפנה גם בעניין הגימטריה של "סוס" בפסוקה 11.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פי' וירא (כרך א) צה, ב.

49 אם תגביה כנשר

נבואת עובדיה נגד אדום: "גם אם תגביה כדרך הנשר ותשים את קנך בין הכוכבים, משם אורידך". כאן הדבר מראה שגם בשיא הביטול אין לסטרא אחרא אחיזה.

Obadiah 1:4 עובדיה א:ד'

אם־תגביה כנשר ואם־בין כוכבים שים קנך משם אורידך נאם־ה'

Though thou make thy nest as high as the eagle, And though thou set it among the stars, I will bring thee down from thence, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 13

50 סוס ורוכבו רמה בים

"את הסוס ואת רוכבו רמה בים". אדמו"ר הזקן מפרש את "רמה" גם במשמעות של רוממות וגם במשמעות של השלכה למטה: הרוממות של הביטול משליכה למטה את הכוח המנוגד.

Exodus 15:1 שמות ט"ו:א'

אז ישרי־משה ובני ישראל את־השירה הזאת לה' Havayah ויאמרו לה' Havayah כי־גאה גאה סוס ורכבו רמה בים:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown into the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טו, א.

51 רמה . ולשון השלכה

אור התורה מביא את תהלים ע"ה, ט': "רומי קשת", שבו רש"י ומצודות דוד מפרשים את המילה כלשון השלכה.

הערת קה"ת

באוה"ת שם ע' קעו: (וכמ"ש בתלים (סי' עח, ט) נושקי רומי קשת פירש"י והמצ"ד לשון השלכה).

52 זה לעומת זה

"גם את זה לעומת זה עשה האלקים". החסידות קוראת את הפסוק כמאור את הקדושה ואת מקבילתה שהוצבה מולה; כאן מוסבר מדוע המדות

הקדושות אינן יכולות, כשלעצמן, להפוך את המדות המנוגדות להן.

Ecclesiastes 7:14 קהלת ז:י"ד

ביום טובה יהיה בטוב וביום רעה ראה גם את־זה לעִמְת־זה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים עַל־דְּבַרְתָּ שְׁלֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוֹמָה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 14

53 לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ספרי דברים לב, ט.

54 לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל

על "כי חלק ה' עמו, יעקב" (דברים לב, ט): מאברהם יצא ישמעאל ומיצחק יצא עשו, ואילו כל בני יעקב היו ישרים. המאמר מביא זאת כדי להראות שמידתו הקדושה של אברהם כשלעצמה לא מנעה את הופעת ההפך ממנה.

Sifrei Devarim 312:1-2 ספרי דברים ש"ב:א'-ב'

... צאו מתוך שְׁלִי, אִי אֶפְשִׁי שֶׁתִּהְיוּ בְּתוֹכָהּ, תָּנוּ לִי חֶלְקִי שְׁאֵהָא מְכִירוּ. כִּךְ קִשְׁבָּא אֲבִרְהָם אֲבִינוּ לְעוֹלָם יִצְחָא מִמֶּנּוּ פְּסוּלָת, לְשִׁמְעָאֵל וְכָל בְּנֵי קְטוּרָה. בָּא יִצְחָק לְעוֹלָם יִצְחָא מִמֶּנּוּ פְּסוּלָת, עֲשׂוּ וְכָל אֱלוֹפֵי אָדָם. חֲזְרוּ לְהוֹת רָעִים יוֹתֵר מִן הָרָאשׁוֹנִים. וְכִשְׁבָּא יַעֲקֹב לֹא יִצְחָא מִמֶּנּוּ פְּסוּלָת, אֲלֵא נולְדוּ כָל בְּנָיו כְּשָׂרִים, כְּעֵינֵן שְׁנַאָמֵר (בראשית כה כו): "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים". מִהֵיכָן הַמָּקוֹם מְכִיר אֶת חֶלְקוֹ? מִיַּעֲקֹב, שְׁנַאָמֵר: כִּי חֶלֶק ה' עָמוּ יַעֲקֹב חֶקֶל ...

For the portion of the L-rd is His people": (Devarim 32:9) An analogy: A king had a field and gave it to tenant-farmers, who began to steal from it — upon which he gave it to their sons — who began to be worse than the first. When a son was born to him, he said to them: Get out of what is mine. You cannot remain there. Give me my portion so that I can recognize it. Similarly, when our father Abraham came to the ... world, there issued from

Vocalized Edition (CC-BY-NC) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

55 עד יערה עליו רוח ממרום

"עד יערה עליו רוח ממרום, והיה מדבר לכרמל". המאמר אומר "עליו" ומפרש את הרוח ממרום כביטול באור אין סוף.

Isaiah 32:15 ישעיהו ל"ב:ט"ו

עַד־יַעְרָה עָלֵינוּ רוּחַ מִמְרוֹם וְהָיָה מְדַבֵּר לְכַרְמֶל לַיַּעַר יִחְשָׁב:

Until the spirit be poured upon us from on high, And the fruitful field be counted for a forest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 תבא אמו ותקנה את בנה

הערת קה"ת מפנה ל: Bamidbar Rabbah 19:4 למילים האלה.

Bamidbar Rabbah 19:4 במדבר רבה י"ט:ד'

הערת קה"ת

במד"ר יט, ד.

פסוקה 15

62 כי תרכב על סוסך מרכבותיך ישועה

..."הרוכב על סוסך, מרכבותיך ישועה". כאן "הישועה" היא ההתהוות הנמשכת באמצעות ביטול.

Habakkuk 3:8 חבקוק ג' ח'

הַכְנֵהרִים חֲרָה ה' אִם בְּנֵהָרִים אֶפְךָ אִם-פָּיִם עֲבָרְתָּהּ כִּי תִרְכַּב עַל-סוּסֶיךָ מִרְכַּבְתֶּיךָ יִשְׁוָעָה:

Is it, O L-RD, that against the rivers, is it that Thine anger is kindled against the rivers, or Thy wrath against the sea? That Thou dost ride upon Thy horses, upon Thy chariots of victory?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 להושיע משופטי נפשו

"כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו". המאמר משתמש בפסוק זה ביחס לישועה הנמשכת באמצעות ביטול.

Psalms 109:31 תהילים ק"ט:ל"א

כִּי-יַעֲמֹד לְיָמִין אֲבִיוֹן לְהוֹשִׁיעַ מִשְׁפָּטֵי נַפְשׁוֹ:

Because He standeth at the right hand of the needy, To save him from them that judge his soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 הלבוש והסוס על יד איש משרי המלך הפרתמים

"ויתנו הלבוש והסוס על יד איש משרי המלך הפרתמים". אדמו"ר הזקן מזהה את השר הזה עם המלאך מיכאל.

Esther 6:9 אסתר ו':ט'

וְנָתַן הַלְבוּשׁ וְהַסּוֹס עַל-יַד־אִישׁ מִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ הַפְּרָתְמִים וְהַלְבִּישׁוּ אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ וְהַרְפִּיכֵהוּ עַל־הַסּוֹס בְּרֶחֱבַי הָעִיר וְקָרָאוּ לִפְנֵיו כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ:

and let the apparel and the horse be delivered to the hand of one of the king's most noble princes, that they may array the man therewith whom the king delighteth to honour, and cause him to ride on horseback through the street of the city, and proclaim before him: Thus shall it be done to the man whom the king delighteth to honour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 עתידים צדיקים

רבי אלעזר אומר: לעתיד לבוא יאמר "קדוש" לפני הצדיקים כפי שהוא נאמר לפני הקדוש ברוך הוא, ככתוב: "וזהו הנשאר בציון והנוחר בירושלים קדוש יאמר לו". המאמר מסביר זאת באמצעות הגילוי שיהיה למטה.

Bava Batra 75b בבא בתרא ע"ה ב

הערת קה"ת

ב"ב עה, ב. נסמן לעיל יח, ב.

פסוקה 16

66 מעט מעט אגרשנו

"מעט מעט אגרשנו מפניך, עד אשר תפרה ונחלת את הארץ". המאמר מביא פסוק זה כדי לתאר את ההמשכה ההדרגתית שהחלה במתן תורה בסיני.

Exodus 23:30 שמות כ"ג:ל'

מַעַט מַעַט אֶגְרֹשְׁנוּ מִפְּנֶיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרֹה וְנִחַלְתָּ אֶת־הָאָרֶץ:

57 תבא אמו ותקנה את בנה

מדוע הפרה האדומה נקבה? משל לבן של שפחה שטינף את ארמון המלך: אמר המלך, "תבוא אמו ותנקה את הלכלוך"; כך תבוא הפרה ותכפר על מעשה העגל. המאמר מפרש את ה"אם" כמקור המטהר והופך את המדות.

Bamidbar Rabbah 19:8 במדבר רבה י"ט:ח'

58 אם רחץ ה' א"ת אם אלא אם

"אם רחץ ה' את צואת בנות ציון". כשקוראים "אם" כ"אם", הכוונה היא שה"אם", מקור המדות, רוחצת ומנקה אותן.

Isaiah 4:4 ישעיהו ד':ד'

אִם רָחַץ אֲדֹנֵי אֶת צֹאת בְּנוֹת־צִיּוֹן וְאֶת־דָּמֵי יְרוּשָׁלַם יְדִיחַ מִקֶּרְכָּה בְּרוּחַ מְשַׁפֵּט וּבְרוּחַ בָּעֵר:

when the L-rd shall have washed away the filth of the daughters of Zion, and shall have purged the blood of Jerusalem from the midst thereof, by the spirit of judgment, and by the spirit of destruction

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י ד, ד. פרע"ח שער השבת שי"ח פ"ג. ראה באוה"ת ג"ך כרך א ע' קז בפ"י אם.

59 אל תקרא אם אלא אם

בכוונות לרחיצת הרגליים במים חמים בערב שבת אומרים פסוק זה, ומתכוונים למילה "אם" — אל תקרא "אם" אלא "אם" — שכן שלהבת זו באה מצד אימא, האם.

Pri Etz Chaim, Gate of the Sabbath 3 פרי עץ חיים, שער השבת ג'

60 אם הבנים

"מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה". המאמר משתמש בביטוי כדי לתאר את ה"אם" ואת מקור המדות, שהוא ההתבוננות.

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:ט'

מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אִם־הַבָּנִים שְׂמֻחָה הַלְלוּ־קָה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 זה לעומת זה

"גם את זה לעומת זה עשה האלקים". ברמת ההתבוננות המקיפה, אומר המאמר, אין להתנגדות הזאת בין הקדושה למקבילתה שליטה.

Ecclesiastes 7:14 קהלת ז':י"ד

בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה כְּטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רָאָה גַם אֶת־זֶה לְעִמְתּוֹ זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים עַל־דִּבְרֹת שְׁלָא יִמָּצָא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

By little and little I will drive them out from before thee, until thou be increased, and inherit the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כג, ל.

67 וקבל היהודים

הפסוק שבו נפתח המאמר: מה שהחל במתן תורה בסיני הושלם כאשר "קיבלו היהודים" בימי המן.

Esther 9:23 אסתר ט:כ"ג

וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים אֶת אֲשֶׁר־הֵחֵלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר־כָּתַב מֶרְדֵּכַי אֱלֵיהֶם:

And the Jews took upon them to do as they had begun, and as Mordecai had written unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 אלא שהם מסרו עצמן למות כל השנה

אחד המקומות שמונה ההערה בעניין מסירות נפשם של היהודים בימי המן למוות במשך כל השנה.

הערת קה"ת

ראה ד"ה וקבל היהודים תרפ"ז. תשי"א. ראה גם לקמן קכ, ד. שערי אורה ז, ב. סה"מ עטר"ת ע' שו. תרפ"א ע' קצא. תשי"ח ע' 118. ת"ש ע' 9. ועוד. — ספר השיחות תשמ"ט כרך א ע' 327 הערה 13.

69 מחשבת חוץ ח"ו

הערת השוליים מציינת שהביטוי "חס ושלום" ביחס לדבר בלתי רצוי אינו מקובל בדרך כלל במאמרי חסידות, אולי משום שהם מסתמכים על כך שהתורה נפתחת באות ב"ת, ראשיתה של המילה ברכה, שבאמצעותה מתבטל גם הבלתי רצוי; אולם בעניין זה, שלא עלתה בהם מחשבה לעזוב, כל מאמר שמזכיר אותו מוסיף "חס ושלום".

הערת קה"ת

"להעיר שהדיוק בלשון "ח"ו" (בנוגע לענין בלתי רצוי) אינו רגיל (כ"כ) בדרושי חסידות [וי"ל הטעם — כיון שסומכים על התחלת התורה באות ב"ת, ר"ת ברכה (ראה לקו"ש חט"ו בתחלתו, וש"נ). שעי"ז נעשית גם שלילת הענינים הבלתי רצויים כו'] ואעפ"כ, בענין זה — שלא עלה להם מחשבת חוץ — ממשיכים ח"ו, מדגישים הענין ד"ח"ו" בכל המאמרים שבהם נזכר ענין זה" — ספר השיחות תשמ"ט ע' 327 הערה 14.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Pri Etz Chaim (Public Domain); Vocalized Edition (CC-BY-NC); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/10/](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/10/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק